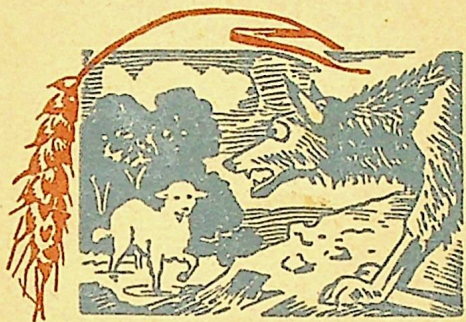
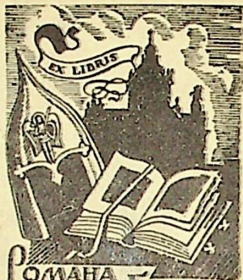

**ВИБРАНІ
БАЙКИ
ТА
ПРИТЧІ**

РОМАНА
ГЕНИК
БЕРЕЗОВСЬКОГО

ВИБРАНІ БАЙКИ та ПРИТЧІ

Петро Артемовський-Гулак
Левко Боровиковський
Євген Гребінка
Леонід Глібів
Іван Франко
Борис Грінченко
Володимир Самійленко
Сергій Шлипенко
Іван Мачило

Фронтис-Григорівський
1946

Післямова та редакція П. О.

Друкарня Дмитра Сажниша, Авґсбург.

„Панове громадяни!
Це байка вам, —
В пригоді, може, стане.

Леонід Глібін.

П А Н

Якийсь десь Пан ясновельможний

І гордий, і заможний,
(А може був то лях),

Якраз утрапив на свій шлях,
У пекло до Плутона.

Не вспів одважить ще й поклона,
Як тут спитав його Еак:

„Ну, на тім світі що ти, як,

Чим був ти, де родився?

Як жив і чим живився?

Ти перед нами не гріши,

Кажі лиш правду, не бреші!“

Пан глянув: перед ним Мужик!

А Пан наш не привик,

Щоб так мужик з ним об'яснявся.

„Я із польського естем панства, —

Вельможний дзизом одповідав, —

До півдня спав, до півночі обідав,

Був власним паном на Волині“.

„Тобі за цеє пасти свині!“ —

Еак так Пану присудив

І вельми цим Плутонові вгодив.

Якби і в нас таким судом судили,

Багацько б свинопасів наробили.

Р І Б К А

В ставочку Пліточка дрібненька
Знічев'я зуздріла на вудці Червяка,
І так була раденька!
І думка то була така,
Щоб підвечіркувать смашненько.
Ну, дейко, до нього швиденько! —
То збоку ускубне,
То спереду поцупить,
То хвостика лизне.
То знову вп'ять підступить,
То вирине, пірне,
То сіпне, то смикне,

Вовтузиться, ялозиться і пріс, —
Та ба! Те ротиня таке узеньке бач,
Що нічого не вдіє!
Хоч сядь, та й плач!

„Ой, горенько мені на світоньку,“ — мовляє, —
За що мене так доля зневажає?

Тим пельку і живіт дала з ковальській міх,
Тим зуби, мов шпички, а нам на глум, на сміх,
Рот шпилькою неначе простромила! —

Ой, правду дядина небога говорила:
Що тільки на світі великим риbam жить,
А нам, малим, в кулак трубить.

БАТЬКО та СПИ

„Ей, Хведьку, вчись! Ей, схаменись! —
Так пан отець казав своїй дитині.
Шануйсь! бо, далебі, колись
Тму, мну, здо, тло — спишу на спині!“
Хведько не вчивсь: і скоштував
Березової кашки,
Та вп'ять не вчивсь і пустував;
Побив шибки і пляшки;
І щоб не скоштувать од батька різочок,
Він різку впер в огонь та й заховавсь в куток.
Аж батько за чуб хіп і, не знайшовши різки,
Дрючком Хведька разів із шість оперезав!..
Тоді Хведько крізь слізки
Так батькові сказав:
„Коли б було знаття, що гаспидська дрючина
Так дошкуля, то, песька я дитина,
Коли б я так робив:
Я б впер дрючок в огонь, а різки б не палив!“

ЛЕВКО БОРОВИКОВСЬКИЙ

КРИЛА у ВІТРЯКА

Раз крила в вітряка гуділи й герготали,
Що все село вони насущним годували;
А камінь, п'ятіря і колесо... мовчали.

Приказують, що хто мовчить,
Той двох навчить.

ДВА ПЛУГИ

З одного заліза скували два плуги.
Один стояв дурно — в полі орав другий.
Сріблом блищав плуг той, що з поля вертався,
Той, що стояв дурно — іржою вкривався.

МЕТЕЛІК

Із гусениці раз Метелик став —
Хороший, золотий, аж сяяв, аж блищав;
На інших гусениць він не дивився..
А ти б, Метелику, не дуже б то гордився,
Бо ти недавно з гусениці сам вродився.

СВГЕН ГРЕБІНКА

Я Ч М І Н Ь

С и н

Скажи мені, будь ласкав, тату,
Чого ячмінь наш так поріс,
Що колосків прямих я бачу тут багато,
А деякі зовсім схилилися униз,
Мов ми, неграмотні, перед великим паном,
Мов перед судовим на стійці козаки?

Б а т ь к о

Оті прямії колоски
Зовсім пустісінькі, ростуть на ниві даром;
Котрі ж поклякнули, то Божа благодать:
Їх зерно гне, вони нас мусять годувать.

С и н

Того ж то голову до неба зволить драть
Наш писар волосний Онисько Харчовитий!
Аж, бачу, він...

Б а т ь к о

Мовчи! почують — будеш битий.

ПШЕНИЦЯ

Я бачив, як пшеницю мили:
То щонайкраще зерно
У воду тільки плиє — якраз пішло на дно.
Полова ж нависна пливе собі по хвилі.
Привів мене Господь побачить і панів:
Мов простий чоловік там інший пан сидів,
Другі ж, задравши ніс, розприндившись, ходили,
І здумав зараз я, як тільки поглядів,
Що бачив, як пшеницю мили.

СОНЦЕ та ХМАРА

Ось сонечко зійшло і світить нам, і гріє,
І Божий мир, як маківка, цвіте;
На небі чистому ген хмара бовваніє, —
Та хмара надулась і річ таку гуде:
„Що вже мені це сонце надоїло!
Чого воно так землю веселить?
Хоч я насуплюся — воно таки блищить.
Я полечу йому на зустріч сміло,
Я здужаю його собою затемнить!“
Дивлюсь — і хмарами пів неба замостило,
На сонечко, мов ніччю, налягло...
А сонце вище підпливло
І хмари ті позолотило.

ЛЕБІДЬ І ГУСИ

На ставі пишно Лебідь плив,
А Гуси сірі край його поринали.
„Хіба оцей біляк вас з глузду звів? —
Один гусак загомонів:
„Чого ви, братця, так баньки повитріщали?
Ми попелясті всі, а він один між нас
Своє пиндючить пір'я біле!
Коли б ви тільки захотіли,
Щоб разом, стало - бить, вся беседа взялась,
Ми б панича цього якраз перемастили". —
І завелась на ставі герготня,
Гусине діло закипіло:
Таскають грязь і глей зо дна
Та мажуть Лебеда, щоб пір'я посіріло.
Обмазали кругом — і голос трохи стих...
А Лебідь плись на дно — і випурнув, як сніг.

ВЕДМЕЖИЙ СУД

Лисичка подала у суд таку бумагу,
Що бачила вона, як попілястий віл
На панській винниці пив, як мошенник, брагу,
Ів сіно, і овес, і сіль.

Суддею був ведмідь, вовки були підсудки,
Давай вони його по-своєму судить

Трохи не цілі сутки.

„Як можна гріх такий зробіть!

Воно було б зовсім не диво,

Коли б він їв собі м'ясиво“ —

Ведмідь сердито став ревіть.

„А то він сіно їв!“ — вовки завили.

Віл щось почав був говорити,

Та судді річ його спочатку перебили,

Бо він ситенький був, і так опреділили

І приказали записать:

„Понеже віл признався попілястий,

Що він їв сіно, сіль, овес і всякі сласті, —

Так за такі гріхи його четвертувать

І м'ясо розідрать суддям на рівні часті,

Лисичці ж ратиці віддать“.

ДЯДЬКО на ДЗВІНИЦІ

Ізліз мій дядько на дзвіницю
Та, знай, гука: „Оце кумедія яка!
Всі люди на землі, мов ті перепелиці:
Здається більший з їх не більше п'ятака.
Гай, гай! Які ж вони дрібненькі!
Так ось коли я їх, як треба, розібрав!“
А, мимо йдучи, хтось на дядька показав
Та, далєбі, мене спитав:
„Що то таке, чи щур, чи горобець маленький?“

ВОВК і ОГОНЬ

У лісі хтось розклав Огонь.
Було то восени вже пізно;
Великий холод був, вітри шуміли грізно,
І біла ожеледь, і сніг ішов либонь;
Так, мабуть, чоловік біля багаття грівся,
Та ідучи й покинув так його.
Аж ось, не знаю я того,
Як сірий Вовк тут опинився.
Обмерз, забовтався; мабуть, три дні не їв;
Дрижить, як мокрий хорт, зубами, знай, цокоче.
Звірюка до вогню підскочив,
Озирнувся, мов тороплений сів,
Бо вперше зроду він Огонь уздрів.
Сидить і сам собі радіє,
Що смух його вогонь, як сонце влітку, гріє.
І став він обтавять, а пара з шерсти йде,
Із льоду бурульки, що знай кругом бряжчали,
Уже зовсім пообпадали.
Він до вогню то рило підведе,
То лапу коло жару сушить,
То біля полум'я кудлатий хвіст обтрусить.
Уже Огонь не став його лякати.
Звірюка думає: „Чого його бояться?
Зо мною він, як панібрат“.

Ось нічка утекла, мов стало розсвітати,
Мов почало на світ благословляться.
„Пора, — Вовк думає, — у лози утікати!“
Ну щоб собі іти? Ні, треба попрощатися:
Скажений захотів Огонь поцілувати,
І тільки що простяг своє в багаття рило,
Як полум'я його до щенту обсмалило.

Мій батько так казав: „З панами добре жить,
Водиться з ними хай тобі Господь поможе,
Із ними можна їсти й пити,
А цілувати їх — крий нас, Боже!“

ЛЕОНІД ГЛІБІВ

ВОВК та ЯГНЯ

На світі вже давно ведеться,
Що нижчий перед вищим гнеться,
А більший меншого кусає та ще й б'є, —

Затим, що сила є...

Примір не довго б показати, —

Та — цур йому! — нащо чіпать...

А щоб кінці якнебудь поховать,
Я хочу байку розказати.

Улітку, саме серед дня,

Пустуючи, дурне Ягня

Саме забилось до річки —

Напитися водички.

От, чи пило, чи ні — глядить:

Аж суне Вовк — такий страшений

Та здоровенний!

Та так прямисінько й біжить

До бідного Ягняти.

Ягняті нікуди тікати;

Стоїть, сердешне, та й дрижить...

А Вовк, неначе комісар, кричить

(Він, щоб присікаться, знайшов причину):

„Нащо це ти, собачий сину,

Тут каламутиш берег мій

Та квапиш ніс поганий свій
У чисту оцю воду?
Та я тобі за цю шкоду —
Ти знаєш, що зроблю?..
Як муху задавлю!"

„Ні, паночку, — Ягня йому мовляє, —
Водиці я не сколотив,
Бо ще й не пив;

А хоч би й пив, то шкоди в тім немає,
Бо я стою зовсім не там,
Де треба пити вам,

Та ще й вода од вас сюди збігас..."

„Так себто я брешу? — тут Вовк йому гукнув.
Чи бац! ще і базікать стало..."

Такого ще поганця не бувало!..

Здається, ти й позаторік тут був

Та капості мені робив... Тривай же!
Ти думаєш, що я забув?"

„Помилуйте! — йому Ягнятко каже —

На світі я ще й году не прожив".

„Так брат твій був". — „Нема братів".

„Так, може, батько,

Коли не дядько...

Або ж хтонебудь з ваших був...

Хіба не знаю я, не чув,

Що ви усі мене б із'їли,

Якби вловили?

Собаки й вівчарі твої,

Усі ви — вороги мої;

Од вас мені життя немає...

Ще мало я терпів?"

„Так чим же я вам досадив?" —
Ягнятко, плачучи, питає.

„Цить, капосне! либонь не знає..."

Ще й огризається щеня!
Що ти за птиця?! ти — Ягня!
Як сміло ти мене питати?
Вовк може їсти захотів!..
Не вам про тее, дурням, знати!"
І — Вовк Ягнятко задавив...

Нащо йому про тее знати,
Що, може, плаче бідна мати
Та побивається, як рибонька об лід:

Він вовк, він пан... йому не слід...

ВІВЧАР

Був на селі Вівчар Тарас;
Він панових овечок пас.
Став мій Тарас чогось журитись:

Сидить, головоньку схилів,
А панові боїться похвалитись,
Щоб пан не бив.

„Чого ти, брате, світом нудиш? —
Питаються його.
„Ох, братці! Лишенька мого
Абняк не відбудеш“...

От, став хвалитись він, що є в болоті Вовк
І, на лихо йому, хапає овечок...

„Що ж, брате, будемо робити, —
Ще й не таке нам діє Вовк!..
А пан завіщо буде бити?..“

Гуртом вони до пана всі пішли,
Усе по правді розказали.
Звелів їм пан, щоб Вовка стерегли
І, коли можна, щоб піймали.

Пильнують Вовчика, нема коли й заснуть,
А Вовка щось нема й не чуть...

Чого ж це так, що у Тараса часом
Буває добрий борщ із м'ясом
Та з начинкою пиріжки?...

Дурні дядьки!
Ні один з нас не розчовпає!
Який там в біса звір!
На Вовка тільки поговір,
А овечок Тарас хапає!..

ЛИСИЦЯ І ХОВРАХ

„Куди це ти, кумасенько, біжиш?
Даси неначе з ляку драла, —
Гука Ховрах, — ні на що не глядиш,
Мене б то й не пізнала!“

„Ой, голубе! — Лисиця застогнала. —
Бодай би вже й не жить,
Як отаке терпіть!“

„Що ж там таке? Яка причина?“ —
Ховрах допитує куму.

А та йому:

„Напасть мені! Лиха година!

Як кумові свому,

Скажу тобі усе, по дружбі...

Оце я, бач, була на службі,

Наставили мене суддею до курей;

Я їх кохала, як дітей,

Всьому порядок подавала;

І не доїм, і не досплю,

Усе, було, тружусь, роблю —

Аж з тіла спала.

Всі добрість бачили мою,

Бо всі жили, мов у раю.

Ні з кого по сей день не брала я й пір'їнки.

А що ж за те кумі твоїй?
З очей прогнали!! Боже мій!
За що, про що, і за які вчинки?
От справді, світ тепер який
Бридкий!..

А все це лихо брехні діють.
Як здумаю — печінки тліють!
На мене хтось то набрехав
(Бодай би той добра не знав!),
Що я хабарики лупила..
А щоб я, куме, хліб так їла,
Коли хоч шаг з кого взяла,
Коли хоч раз душею покривила!
Скажи, чи я ж коли така була,
Щоб ції капості робила?"

„А що ж, кумасенько моя, —
Ховрах мовляє так Лисиці, —
Був гріх, — частенько бачив я
У тебе пір'ячко на пиці..."

Бува у службі чоловік, —
Все стогне, каже, жити важко!
Неначе доживає вік,
Або останній руб насправжки.
І віру ймеш йому під час,
Бо знаєш, або й чув не раз,
Що жінку він узяв без віна,
І сам, сердега, сиротина.
А потім бачиш: той бідняк, —
Хто його зна, коли і як —
Землі закупить, хазяйнує;
А далі так собі панує,
Що на!.. У суд не йти брехать,
А як утерп'ять, не сказать,
Як той Ховрах мовляв Лисиці,
Що видко пір'ячко на пиці..

ВЕДМІДЬ — ПАСІЧНИК

У темнім лісі, за горами
Зібравсь усякий звір:
Вовки' лисиді з ховрахами,
Зайці дурні, шкодливий тхір
І ще там деяких чимало
Безпечно в лісі панувало.
Була і пасіка у них...

Нехай, мов, люди не гордують,
Що тільки все вони мудрують
У хуторах своїх!

От, радиться громада стала —
Кому б то пасічником быть?
Лисичка зараз і вгадала:
„Ведмедика кликнуть!

Послухали і по-дурному
Постановили, що нікому
Так не впадає, як йому.
Не то розумний, дурень знає
І скаже світові всьому,
Як скрізь Ведмідь той мед тягас, —
Так де тобі! і не кажи, —
Себе, мов, стережи!
Почав Ведмідь хазяйнувати,
У пасіці порядкувати:

Щодня він мед тягав
Та в барлозі ховав.
Дізнались, кинулись до його —
І меду не знайшли нічого...
До суду потягли,
Прогнали злодія старого
Та ще й приказ дали:
Заперти бісового сина
На цілу зиму в барлозі.
Ведмедику лиха година:
Зарився у лозі,
Дарма, про все йому байдуже,
Лежить та ласує медком.
„З тобою, — дума, — милий друже,
Нам тільки жити двом“.

Таких ведмедів на приміті
Ще трохи є у нашому повіті.

ГРОМАДА

Одваживсь Вовк у Лева попросити,
Щоб старшиною до овець
Наставили його служити...
Лукавий молодець!

Попереду він кинувсь до Лисиці,
Щоб тая нишечком у Львиці
Поворожила про його.
Лисичка здатна до цього:

Крутнула хвостиком — і помоглося, —
Все до ладу й прийшлося.
Став думать Лев, що може б і не слід,
Бо препоганий вовчий рід, —
Та треба ж іноді і жінці догодити...

Тут як би владить так,
Щоб якийнебудь неборак
Не здумав шелесту зробити:
Скрутив, мов, як хотів...

І Лев звелів
Кликнуть громаду на пораду.
Ну, чи громаду, то й громаду...
Зійшлись... ніхто нічого не сказав...
І Вовчик старшиною став...

А Вівці ж що? Хіба ж вони послули,
На раді стоячи? про їх же діло йшло!..
Ото ж то й лишенько! Овечок не було,
Бо не поклькали — забули...
А слід побуть їм там.

Панове - громадяни!
Це байка вам, —
В пригоді може стане.

Х М А Р А

Над селами, над нивами,
Лугами та долинами
Велика хмара йшла.
Ні жита, ні пшениченьки,
Ніякої травиченьки
Дощем не полила.

Від степу, від широкого
До моря до глибокого
За вітром потяглась.
Над морем гуркотаючи,
Весь день не оддыхаючи,
Дощем вона лилась.

Діждали нічки темної —
І до гори зеленої
Присунулась спочить.
„Бач, — каже, — горо милая,
Дошу не пожаліла я;
Нехай тепер шумить!“

„Шкода, — гора озвалася, —
Цього не сподівалася
От тебе, сестро, я!
Над селами, над нивами,
Над тихими долинами —
Там славонька твоя!

На кожну стеблиночку
Пошлеш одну росиночку —
 І віку додаси;
А морю широченному,
Глибокому, силенному,
 Води не надаси!"

Гора сказала правдоньку;
А я вам дам порадоньку,
 Як жити до пуття:
Кохайте щиро правдоньку —
І дасть вам Бог одрадоньку
 Щасливого життя.

ВЕРЕДЛИВА ДІВЧИНА

Була собі Галя,
Дівчинонька - краля,
І багата, і вродлива,
Тільки дуже вередлива, —
Усякому, зась.

Вона тес знала
І скрізь щебетала,
Як та пташка на просторі:
„На те, — каже, — шука в мор',
Щоб трусивсь карась“.

Багатая доля —
Веселая воля:
Одна стежечку топтала,
Друга тирлич розсипала,
Куди вона йшла.

Труси мене, хлопче,
Козаче - молодче,
Щоб намистечко бряжчало!
Так їй щастячко співало,
Як була мала.

Не всё ж дівувати, —
Сватів стали слати,
Чорнобривка гордувала,
Гарбузами надіяла,
Сороміла всіх:

Той не до любови,
Не так вуси, брови,
Той носатий, той кирпатий,
Той невдатний, небагатий, —
Не треба таких!

Весна за весною
Летіли стрілою,
Дівчинонька ряст топтала,
Загудялась, не вгадала,
Як стала марніть.

Гульні відцуралась,
З журбою спізналась,
І частенько серед ночі
Стали плакати карі очі
І серденько нить.

Чи куди б летіла,
Чи кого б просила,
Що почати, що робити,
Як самотній в світі жити —
Не знала сама.

У віконце гляне,
За ворітьми стане,
Щоб розважить свою тугу,
Чи не йтиме козак з луку —
Нема та й нема.

Колись був слідочок —
Засипав пісочок,
Була стежечка горою,
Та глухою лободою
Вона заросла.

Сиділа, сиділа
Та й наворожила,
І якраз після Михайла
За якогось шкандибайла
Насилу пішла.

Дівчатоньки-діти,
Рожеві квіти!
Я вигдав вам брехеньку,
Щоб головку молоденьку
Звеселить на час;

А ви собі смійтесь,
За вітром не вийтесь,
Щиро правдоньку шануйте,
І не дуже вередуйте, —
Будуть люди з вас.

ІВАН ФРАНКО

ПРИТЧА ПРО ЖИТТЯ

Було се в Індії.

Степом безлюдним
Йшов чоловік. І враз напав на нього
Голодний лев. Побачивши звірюку
Ще здалека, почувши рик її,
Почав тікати чоловік щодуху.
Тікаючи, наскочив він параз
На глибоченну балку. Не було
Часу вертати, не було де схритися,
А звір вже близько. Бачить чоловік,
Що зо стіни безодні, зо стрімкого
Скального обриву худа берізка
В щілині виросла й вершок зелений
Понад безодню к сонцю піднімає.
Не довго думаючи, він вчепився
За ту берізку; держачись руками
За пень її, повис над гирлом темним,
Аж поки, бовтаючи там ногами,
На щось твердого крихту не оперся.
Тоді аж відітхнув, і дрож смертельна
Потроху втихла. І почав тоді
Сірома озиратися довкола,
Де він і що з ним?

Першій зирк його
Впав на коріння дерева, що в ньому
Була його єдина опора.
Що за притичина? Глядять: дві миші,
Одна білява, друга чорна, пильно,
Запопадно і ненастанно й прудко
Гризуть коріння того дерева,
Лапками землю порпають, працюють,
Немов наняті, щоб його підпору
Підгризти, підкопати, повалити.
І похололо в того чоловіка
На серці, бо в тій хвилі лев розжертний
Надбіг над пропасть і його побачив
І лютим ревом відгомін збудив.
Не міг його дістати, але люто
Глядів з гори, скакав і землю гриз;
Ждучи, аж він угору знов підлізе.

І глянув вниз у пропасть чоловік,
І бачить, що на дні тієї балки
Страшний дракон і в'ється і широко
Пащеку рознімає, жде лише,
Щоб він упав для нього на поталу.
Померкло в голові у чоловіка,
За серце стисло і холодним потом
Все тіло облилось.

Та враз почув,
Що те, о що опер він поги, якое
Ворушиться. Зирнув, аж пробі! се
Гадюка, звита в клубок, що в щілині
Дрімала. Рад був скрикнути чоловік;
Та голос в горлі задушив переляк.
Рад був молитися, та тривога вбила.

Побожну думку. Неначе труп холодний
Він висів, — певний, що в найближчій хвили
Коріння миші підгризуть, гадюка
У поги вкусить, сил його не стане,
І вниз він упаде змії в пащеку.

А втім — о диво! На гілках берізки
Побачив той нещасний чоловік
Гніздо чмелів. У щільнику малому
Було там трохи меду, а чмелі
Всі полетіли в поле за пожитком.
І закортіло чоловіка того
Покушать меду. Він всіх сил добув,
Піднявся трохи вгору і устами
Досяг щільник і ссать його почав.
І враз немов рукою відняло
Йому від серця. Солодощі меду
Заставили його про все забути:
Про льва, що вив йому над головою,
Про миші, що його підпору гризли,
І про дракона, що внизу грозив,
І про гадюку, що у стіп сичала.
Про все, про все забув той чоловік,
Найшовши в тих краплинах медових
Несказану, високу розкіш раю.
Готама Будда, Азії світило,
Очима духа бачив сю пригуду.
І своїм вірним так про неї мовив:
„Сей чоловік, брати, то кождий з нас.
Життя важке, природа нам ворожа.
І тисячі пригод і небезпек
З усіх боків усе нас оточують,
Як того мужа, що там в балці висів.
Голодний лев над нами, то є смерть;

Дракон внизу — то вічне забуття,
Що кожного нагрожує пожерти,
А миші, — чорна й біла — день і ніч,
Що ненастанно вік наш підгризають.
А та гадюка під ногами, браття,
То наше власне тіло непостійне,
Слабе і хоре, що нам в кожній хвилі
Назавсідги відмовить може служби.
А та берізка, за яку вчепився,
Міркуючи спастися від заглади, —
Се людська пам'ять — щира та коротка.
Нема нам виходу із того горя,
Нема рятунку. Та одно лиш нам
Лишилось те, чого ніяка сила,
Ніяка нам пригода взять не може:
Се чиста розкіш братньої любови,
Се той чудовий мед, якого крапля
Розширює життя людське в безмір,
Підносить душу понад всю тривогу,
Над всю турботу із-за діл минутих —
В простори повні світла і свободи.
Хапайте сквапно каплі ті, брати!
Бо лиш в тому, що серце ваше чує,
Чим груди повні, чим душа живе,
У розкоші любови та бажанню
Братерства, у надії, у змаганню
До вищих, чистих сфер лежить ваш рай".

ПРИТЧА ПРО ДВОХ РАБІВ

Один могутній цар багато мав рабів,
На двох із них упав його великий гнів;
Від служби їх як стій відкликать він велів.

По справедливости, чи лиш через помилку
Він, не вагаючись ані малую хвильку,
В далекий край обох заслать велів у зсылку.

До зсылки царський був прилучений наказ:
„У краю тім живіть, як кожний хоче з вас,
А цар покличе вас в йому догідний час“.

То перший з тих рабів тій зсылці рад не рад, —
Розжився в краю тім, поставив дім на лад,
Хазяйство там придбав і сад і виноград.

А другий, що себе невинним почував,
Про царський той наказ докладно міркував,
І в краю тім себе у наймити найняв.

Зароблене складав, не тратячи нічого,
А як зарібку вже зложилось досить много,
Золотаря собі він напнтав старого.

„О майстре; ось тобі за труд твій червінець!
Ось десять ще на відомий мені кінець:
Із них зроби мені ти золотий вінець“.

„Твоєї, сину мій, догадуюсь біди, —
Промовив золотар. — Три місяці пожди,
По діло рук моїх тоді здоров прийди!“

Три місяці пройшли. До майстра раб прийшов.
„Вінець готов“. — Вагу в порядку він знайшов.
„Гаразд! В потреби день прийде по нього знов“.

За роком рік минав. Про засланих рабів
Згадавши, цар обох покликати велів,
І шле гонця, щоб їх обох назад привів.

Гонцеві тому дав такий твердий наказ:
„Тих засланих обох поклич вертать ураз,
І під конвоєм їх сюди веди сейчас“.

До першого раба прийшов отой гінець.
„Здоров був! Висилці твоїй прийшов кінець,
І кличе цар тебе у царській своїй дворець“.

Змішався раб. „Мене? Не в ласці я в царя.
Не відаю, що цар зо мною наміря,
Та ще боюсь, що він мені не довіря“.

„Пусті твої слова“, — гонець йому відрік, —
Твердий царів наказ, а ти служебний чоловік,
Під вартою підеш сейчас, аби не втік“.

„Помилуй!“ — скрикнув раб. „До царського двора
Мені вертать тепер не можна й не пора,
Бо тут надбав я гурт усякого добра“.

„Тут дім у мене свій, і сад, і виноград.
Царського наказу послухати я рад,
Дай тільки час мені з тим всім зробити лад!“

„Не можна, друже мій! Слова царя грізні, —
Відрік гонець. — Якби тебе я в чужині
Лишив тепер, то будь без голови мені!“

А другий раб, наказ провідавши царя,
Вмить до знайомого побіг золотаря,
Ще як лиш ранняя заблїснула зоря.

Добрій день, майстре! Будь з тобою ласка небал
Веде мене в твій дім стара моя потреба:
Того, що в тебе я лишив, мені сьогодні треба“.

Одержавши вінець, він з майстром попрощався,
І з хлібодавцями своїми розщитався,
І царському гонцю на зустріч сам подався.

Зустрів його в пів шляху. „Будь здоров!
Я знаю, що ти йдеш по мене. Я готов“.
І не вагаючись з гонцем ураз пішов.

Отак оба вони в путь рушили вночі:
Один сумуючи, кленучи й плачучи,
А другий золотий вінець при собі несучи.

Прийшли перед царя із виразом тривоги.
Раб перший кинувся як стій цареві в ноги.
„О царю, твій гонець жорстокий був і строгий!“

Не дав мені добро набутеє продать,
Не дав свій дім і сад віддати, чи промінять,
Не дав для тебе дар достойний там придбать“.

А другий раб стояв, ні слова не сказав,
А потім до царя зблизивсь, поклін віддав,
І золотий вінець до ніг його поклав.

„Від твого слуги оце тобі привіт!
А ось тобі у дар моєї праці плід
Для сина твого! Пануйте з роду в рід“.

До першого рік цар: „Ти сердишся? Чому?
Гонець мій те зробив, що я велів йому.
Твій злочин ясний нам. Ведіть його в тюрму!“

Другому мовив цар: „В нелегкій пробі тій
Простояв вірно ти. Отак і далі стій,
І будеш від тепер друг і дорадник мій“.

На шляху життєвим ми всі в такім засланні,
Життя проводимо в борні, дбанні й старанні.
Хто з нас готов вертатъ по божому візванні?

БОРИС ГРИНЧЕНКО

Г Р А К

В голубнику, уздрівши голубів,
Як добре їх хазяїн там годує,
— „От хто панує, так панує!“ —
До себе Грак загомонів:

Їж досхочу без праці,
Живи в палаці!
Усе б за тебе можна дати,
Щоб так і нам попанувати,
Як ці панують біляки!..

Ану лиш я у крейду убілюся,
Та нищечком до них і притулюся!
Як так, то й так:
Увесь у крейді вже мій грак.
„Оце наїмся там смашного!“

Летить до голубів,
До їжі скік, та сам і сів,
Та з розуму дурного,
Зрадівши, він як закричить!..

А голуби, пізнавши тут чужого, —
Давай його клювати й бити!

Насилу вирвавсь бідолаха
Та й до своїх летить мерщій,

А ті, як білого уздріли птаха —
„А киш! а киш! — кричать, — чужий!..“
І так його вже й не пізнали...
Та й геть прогнали...

Зіставсь наш Грак ні в сих, ні в тих:
Ні до своїх, ні до чужих.

ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО

ГОСПОДАР І ВІЛ

Із Ляшамбоді

Один господар був свободі друг великий
І зняти він хотів ярмо з Вола навіки.
Але на той замір так Віл йому сказав:
„Відколи я живу, я те ярмо тягав,
І батько мій носив і всі діди носили;
Спасибі Богові, наш рід не збувся силі.
За ласку дякую; не був би я Волом,
Якби я не схотів зістатись під ярмом“.

І люди є такі — дурні та ще й уперті:
Родилися в ярмі, в ярмі хочуть і вмерти.

Дим од кадила і дим із кузні

У церкві піп кадив; геть-геть полинув дим
І десь із другим чорним димом стрівся,
Що з кузні йшов клубком густим.

„Чого до мене примостився?
До Бога лину я, ти ж геть собі лети,
Святині не брудни!“ — кадильний дим гукає.

Але з-над хмар такі слова вчуває:
„Змішайтесь разом, як брати,
Ти, диме, з праці й ти з кадила,
Бо праця Богові, як і молитва, мила“.

МЕТЕЛИК І КАПУСТА

Легенький, як вітерець, Метелик над квітками
Літав, сідав то на красоло, то на мак.
Капуста, що колись своїми пелюстками

Його живила, каже так:

„Прилинь до мене, сядь, хоч на одну хвилину,
Мій сину...”

„Пху! Не видав твого дурного качана,
Капосто навісна!” —

Сказало паненя летюче. —

„Ти бачиш убрання блискуче —

Його я понесу в рясний садок,
До гарних, до пахучих квіточок”.

Йому на цюю горду мову

Капуста каже знову:

„Згадай, мій сину, ти тоді не величавсь, —

Як був ти гусінню та мною годувавсь.

Але таких, як ти, на світі є доволі,

Що в кращій долі

Забули рід і хати відреклись,

Що годувала їх колись!..”

СЕРГІЙ ПИЛИПЕНКО

МАНДАТ

Хай люди вибачать на слові:
Мандат Ослові
Хтось велетенський видав...
Старшинського набравши виду,
Зчинив Осел такий гармидер,
Що звірям всім забило бакі:
„Горлати вміє так не всякий!
Оце розумний голова,
Над старшинами старшина!“
І з того переляку
Лакузи, звісно, завелись:
Котрий Ослу копита лиже,
Котрий цілує хвіст,
Ганяє мухи з крижів,
Котрий під пахвами лоскоче, —
Чого Осел не схоче,
До послуг вмить,
Один Сірко в кутку гарчить:
„Чому Ослові честь? —
Мандат у нього єсть...“

Буває так із нашим братом,
Що голову замінюють мандатом.

ГРАМОФОН

„Реве та стогне Дніпр широкий“ —
У Грамофоні хор співа.

— „Живу на світі сорок років,
Такого співу не чував.

Оце краса! Оце машина!“ —

Каленик каже до дружини:

— Крутни та слухай

На всі вуха

Сьогодні й завтра безупинно.

І хліба не давай,

І грошей він не просить:

Крутни кажу, і край, —

І хор вже стоголосий,

Такого, мабуть, і живого

Ніде нема“.

Але Каленику дружина

Остуди завдала:

„Овва!

Держи но мого хвалька!

Співа твій Грамофон чудово,

Та з голосу чужого,

А свого — ні стільки...”

І серед нас бувають Грамофони:

Послухати — чудово,

Та з голосу чужого,

А свій — як на припоні.

ІВАН МАНІЛО

ПШЕНИЦЯ та ЛОПУХ

Посеред ниви зріс Лопух,
Під сонцем владно красувався,
Любив кричати на весь дух:
„Я тут з усіх найкращий вдався!
Погляньте: лист широкий мій
Цілує вітер - дніпровій
І корінь мій в землі глибоко
Завжди співа цілющі соки.
А ти, Пшениченько дурна,
У пір'я вбралася зелене...
Вклонись мені! Адже весна
Цвіте, мов зіронька, для мене...“
Повз ниву їхав селянин,
Пшениці лагідно спитався:
„О, чий це тут горлатий спл
Так сміло розкричався?“
Пшениця в відповідь: „Лопух...
Мені — не ворог і не друг!..“

ЯК ДБАЄШ, ТАК І МАЄШ

Орли

Із поля вістку принесли,
Що люди там стебло плекали,
Про колоски ж — не дбали...

Жнива! Жнива! Вістки тривожні:
Стебло високе — колоски порожні...

1946.

ДОПОМІГ І РОЗСУДІВ

Плюндруючи усе, камінна брила
З гори скотилася і Змія придушила...
Хома Зігнитополя
До Змія підійшов:
„Ти, людолов,
Творив довкіл бездолля!
Зате ось я — гуманний чоловік,
Мене твій стогін вразив і облік...“
Хома всміхнувся,
Нагнувся,
Напружив силу —
І зсунув геть важучу брилу...
Потвора - Змій,
Звільнившись: „Друже мій!
Голодний я і змучений до смерти,
Тебе я мушу, Хомо, зжерти!“
„Невдячний ти! — Хома позеленів...
(У горах і степах, неначе грім гримів —
Усенародній гнів).
Хома: „Поглянь, сюди Суддя
Надходить,
А він усюди верховодить.
Нехай обох,
Як Бог,
Розсудить допуття!“

Суддя:
„Ви що задумали? А ну,
Яку ще сварку чи війну?
В одну мить,
Як то було — мені ви покажіть!“
Хома всміхнувся премило,
Напружив силу,³
І знов на Змія пересунув брилу...
Тоді Суддя, що з давна верховодив,
На брилу ставши, вимовив на подив:
„Під брилою хоч землю пролами —
Вже другого не діждешся Хомі!“

1946.

МОРЕ й РІКА

Якась широка й гомілка

Ріка

Хотіла Море обминути,
Щоб видатнішою побути.

Зібрала води, надулась

І — знов у Море вся влилась...

В І Л

Віл, впевнений, що вже ярма не поламати,
Що борозну йому топтати,
Сtribнув розлючено у рів
І заревів:
— Хай знають скрізь і всюди:
Я — Віл!.. Волом і буду!

1945.

КІНЬ та СВИНЯ*)

Свиня, вернувшись з війни,
Де не була ні в якій скруті,
Всі виставила ордени,
Мовляв, за подвиги здобуті,
Мовляв, і я уже не та —
Від орденів аж золота...

І раптом чує від Коня:
— Ти всеодно — свиня!

*) „Кінь та Свиня“, „Віл“, „Море й Ріка“
— байки із збірки „Колючий Сміх“.

ОРЕЛ і ОСЕЛ

Осел,
Потіха міст і сел,
На власні довгі вуха лютий,
Плигнув угору, щоб Орла хвищнути...
Однак,
Хоч як,
Засмиканий, брикав,
Лише смішив плюгавих гав.

СКЕЛЯ

Де берег повертає круто,
Гучала Скеля, наче грім:
„На березі моїм
Твердім
Мене нікому не схитнути,
І не розмие течія:
Бо я — це Я!..“

Пройшли літа. — І Скелю водами підмило,
І з громом повалило...

1946.

МЕЧ І ЗІРНИЦЯ

Забрязкав Меч Зірниці молодій,
Що він — герой, що він — не баба,
Не дилетант і не нахаба,
І піде, хоч сьогодні, в бій...

Без сорома завжди і всюди
Крушив — у сні! — сфортечені споруди
І батував словами... вражі груди.

Зірниця ж як? Мовчить... І я мовчу.
Хай Меч набрязкається досхочу.

УКРАЇНСЬКІ БАЙКАРІ

Перші байки українською мовою належать перу основоположника нової української літератури І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО¹⁾. Він перший переклав українською мовою кілька байок Ля Фонтена. На жаль, ці байки втрачено.

Найплодовитішого автора знайшла собі байка в особі П. П. БІЛЕЦЬКОГО-НОСЕНКА²⁾. Року 1871 вийшов у світ великий збірник байок п. н. „Приказки“. Тут уміщено 333 байки; частково це були байки, перероблені з найкращих французських, німецьких і російських байок, а частково і оригінальні твори. Крім мандрівних байкарських сюжетів, у Білецького-Носенка широко використані дидактичні оповідання з античної мітології, історичні анекдоти, українські перекази та легенди. Але ідейна й художня цінність цих байок досить низька.

¹⁾ І. П. Котляревський нар. 29 серпня 1769 р. в Полтаві. Року 1798 вийшов у світ найвидатніший твір Котляревського „Енеїда“. Року 1819 вперше виставлено п'єси Котляревського „Наталку Полтавку“ і „Москаля - Чарівника“. Помер Котляревський 29 листопада 1838 р. в Полтаві.

²⁾ П. П. Білецький - Носенко нар. 1774 р. на Полтавщині. Помер 1856 р.

Під впливом польського байкаря І. Красицького писав байки П. ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ³⁾. Найвидатніша його байка — це „Пан та собака“. Взнявши за основу маленьку чотирирядкову байку І. Красицького „Pan i pies“, Г.-Артемівський зробив із 4-х рядків велику байку на 4 сторінки. „Пан та собака“ — це гостра сатира на кріпацький лад, на поміщицьке насильство і знущання над кріпаками.

Не тільки сюжети, але й саму форму „байки-приказки“ запозичив у І. Красицького український байкар ЛЕВКО БОРОВИКОВСЬКИЙ⁴⁾. Він написав, за власним свідченням, 250 байок, із них нам відомих 177 байок. Основна особливість цих байок — це їх стислість, лаконізм, запозичений від Красицького. Ось напр. „Два плуги“ — в чотирьох рядках байкар з надзвичайною стислістю, поєднаною проте з яскравою виразністю алегоричного образу, висловлює думку про шкідливість безділля і вагу праці для поступу.

Справжнім основоположником і найталановитішим представником української байки був

³⁾ П. П. Гулак-Артемівський нар. 1790 р. на Київщині. Був професором і ректором Харківського університету. Практицизм і російський офіційний патріотизм убивли в ньому поетичний талант, що безперечно був у ньому. Помер 1865 р.

⁴⁾ Л. Боровиковський нар. у Хоролі на Полтавщині 1811 р. Вчився в Харківському університеті. 1829 р. надруковано баяду „Маруся“, написану під впливом „Светланы“ Жуковського. Р. 1852 вийшла книжка творів „Байки і прибаютки“. Помер 1889 р.

Є. ГРЕБІНКА⁵⁾. Високу оцінку Гребінчиних приказок дав ще П. Куліш: „Гребінка, пишучи приказку, малює тут же наші села, поля і степи свіжими та й не позиченими фарбами... Широкі його приказки, як наші степи, жартовливі вони та якось і сумовиті, як наші селяни“... Акад. С. Єфремов відзначає, що „легкий блискучий стиль, мистецька форма, цікавий зміст та справжній гумор його приказок сталися причиною того, що ім'я Гребінчине стоятиме раз-у-раз високо в історії українського письменства“. У „Приказках“ Гребінки нема ні грубости „казок“ Гулака, ні безбарвної сухости „прибаюток“ Боровиковського. Натомість Гребінчині приказки відзначаються плавністю і чистотою мови, багатим і різноманітним словником, гнучкою і правильною синтаксою. Гребінка вмів перехопити з народньої мови „притаманний їй секрет утворювання мальовничих і влучних виразів“ (М. Зеров). Гребінчині приказки не втратили сили і свіжости своїх кольорів. Громадські вади свого часу знайшли осуд і гостру критику з боку байкаря. Кривосуддя, неробство вищих класів, кріпацький гніт, пиха панська, покірливість, хляння та тяжка праця невільників-кріпаків — все це яскраво показує автор у своїх приказках. Високо підносить Гребінка ролю трудівників-селян — цих „повних колосків“, цього „щонайкращого зерна“, — протиставляючи їм неробів — панів і підпанків, цих „зовсім пустісіньких колосків“, що

⁵⁾ Є. Гребінка нар. 21 січня 1812 р. в Убіжищі Пирятинського пов. на Полтавщині. Жив у Петербурзі. Українською мовою написав 27 приказок, декілька ліричних віршів і невдалий переклад „Полтави“ О. С. Пушкіна. Помер 1848 р.

„до неба“ деруть свою дурну порожню голову, — цієї „навісної половини“, що „пливе собі по хвилі“. Та й за нашої дійсности чимало є таких „пустих колосків“, „навісної половини“, панків, що „задравши ніс, розприндившись“ ходять і з призирством дивляться на „мужиків“. Надзвичайно яскраву картину старого суду з усім його крутіством і неправдами показує Гребінка в байці „Ведмежий суд“. У приказці „Злий кінь“ Гребінка висловлює думку, що тільки гуманний, людяний і справедливий лад громадський може забезпечити спокій у державі. Такі приказки, як „Лебідь і Гуси“, „Сонце та Хмара“, свідчать про перевагу в автора щирої віри в перемогу ясної правди над темними силами кривди. Як не обмазують болотом лебедя, намагаючись його перемастити під гусячі уподобання, проте „Лебідь плиє на дно — і випурнув, як сніг“, — ніякі зусилля брудних гусей — цих темних сил — не можуть заплямити чесною, правдивою людиною. Вона скидає наліплений бруд і, як білосніжний Лебідь, сіяє вічною чистою красою правди і справедливості. Як не намагалися хмари „замостити небо“, „на сонечко мов ніччю“ налягти, проте „сонце вище підпливло і хмари ті позолотило“. Ясна правда, як те Сонце, вийде таки наверх і розжене зловісні хмари неправди і насильства!

Найвидатнішим нашим байкарем був Л. ГЛІБІВ⁶⁾. Використовуючи мандрівні сюжети, не раз оброб-

⁶⁾ Л. І. Глібів нар. 3 березня 1827 р. в Веселому Подолі на Полтавщині. Учителював на Поділлі, в Чернігові. Видавав у рр. 1861-63 часопис „Черниговский Листок“, де друкувалися художні твори не тільки російською мовою, але й українською. 1863 р. часопис закрили, а Глібова звіль-

лені байкарями всього світу, Глібів, як каже С. Єфремов, „тільки канву бере чужу, але гаптус по їй власні свої мережанки“. Байки Глібова наскрізь проияті своєрідним українським колоритом. Усі персонажі байок Глібова: і люди, і звірі, і птахи, і комахи — мають виразне українське національне обличчя. Побутові подробиці селянського життя, розмови, жарти, приказки — все це ніби живцем схоплено в українській хаті. Надзвичайно багата, колоритна мова байок передає найтонші лексичні і фразеологічні відтінки української мови. Правда, просвіта, чесне життя і праця в рідному краї — це звичайна мораль в байках Глібова. Своїми ідеями байки Глібова зберегли свою актуальність і для наших днів. Потреба єдності, ладу в громадянстві („Лебідь, Щука і Рак“), потреба щільності і боротьби з підступством зрадників („Огонь і Гай“), боротьба з протекціонізмом („Мишача рада“), проповідь чину, діла, замість непотрібної балаканини („Кіт і Баба“), засудження чванливості серед людей („Будяк і Васильки“), засудження вовчого насильства над народом („Вовк та Ягня“), рішуче засудження хапуг, громадських злодіїв („Ведмідь-пасічник“), проповідь Волі, вільного життя — як найвищого блага („Вовк і Кундель“) і багато інших актуальних ідей становлять мораль байок Глібова. Своєю мистецькою стороною байки Глібова стоять поруч майстерних „приказок“ Гребінки, але Глібів переважає Гребінку щодо числа розроблених тем.

нили з гімназії за українофільство. Протягом більше як 40-річної літературної діяльності Глібів написав багато цінних байок. Помер байкар 10 листопада 1893 р. після тяжкої недуги.

Найближчий до байки жанр — притча, що так само, як і байка, вийшла з поезії Сходу і стала формою дидактичної поезії для висловлення загально-людських етичних істин. Використавши мандрівні сюжети, ІВАН ФРАНКО⁷⁾ збагатив українську літературу цікавими притчами: „Притча про життя“, „Притча про віру“, „Притча про двох рабів“, „Притча про красу“. Тисячі пригод, несподіванок і небезпек загрожують людському життю, але одно лишилось людині, „чого ніяка сила, ніяка нам пригода взять не може: се чиста розкіш братньої любови“. Не скороминущі дрібничкові справи буденщини, а „розкіш любови“, змагання „до вищих, чистих сфер“ — ось в чому „рай“, вищий зміст людського життя („Притча про життя“). У другій притчці („Притча про двох рабів“) показано двох рабів, що опинилися на засланні. Один дбає про матеріальні справи, про багатство, другий за свої зароблені тяжкою працею гроші купує золотий вінець для царя. І коли прийшов час повернутися з чужини в рідний край, то той раб, що дбав не про свої особисті матеріальні справи, а про вищі культурні цінності, став дорадником і другом царя. Праця нашого життя в ріднім краю і на чужині повинна бути підпорядкована вищій ідеї — ідеї служіння своїй нації, своєму народові

⁷⁾ Іван Франко нар. 1856 р. в Нагуєвичях Дрогобицького пов. Великий поет, повістьяр, учений, громадський і політичний діяч, невтомний працівник в усіх ділянках українського національного життя — Франко займає перше місце після Шевченка в українському письменстві. Помер у Львові 28. травня 1916 року.

— таке розкриття алегорії, цієї надзвичайно актуальної і для нашої сучасної дійсності притчі.

Декілька байок належать перу Б. ГРІНЧЕНКА⁸⁾ У байці „Грак“ Б. Грінченко картає нестійких людей, що міняють орієнтації і в результаті залишаються „ні в сих, ні в тих: ні до своїх, ні до чужих“.

Байки В. САМІЙЛЕНКА⁹⁾ запозичено із французького байкаря Ляшамбоді. „Господар і Віл“ спрямована проти рабської психології „волів“ — себто тих людей, що „родилися в ярмі, в ярмі хотять і вмерти“. Байка „Дим од кадила і дим із кузні“ підносить вагу і значення праці, що так само мила Богові, як і молитва.

С. ПИЛИПЕНКО¹⁰⁾ — написав низку байок. Байки - сатири писав також В. Еллан (Проноза), Ілля Попов та інші. Отже байка від початку нової української літератури до останніх днів живе в нашому письменстві.

⁸⁾ Б. Д. Грінченко — видатний письменник, громадський і просвітній діяч, редактор великого „Словника української мови“ — нар. 1863 р. в Харкові, помер у Києві 1910 р.

⁹⁾ В. Самійленко нар. в Сорочинцях Миргородського пов. на Полтавщині, помер 1925 р. С. — видатний поет, блискучий сатирик, обличитель наших національних прогріхів, неперевищений майстер віршового фейлетону.

¹⁰⁾ Пилипенко Сергій — нар. 1891 р. Письменник, байкар, редактор газети „Народня Воля“ в 1917 р., пізніше організатор Спілки селянських письменників „Плуг“.

В сучасній українській літературі з'явився молодий письменник - байкар ІВАН МАНИЛО. Сюжетна байка менше цікавить молодого байкаря. Більшість його байок відзначається безсюжетністю і лаконізмом. У своїх байках Манило, відгукуючись на злободенні явища сучасного політичного і громадського життя, висміює конкретні хибні нашої дійсності. Використовуючи почасти старі байкарські сюжети („Лебідь, Щука й Рак“, „Дуб і Лоза“), Манило, крім того, пише цілком оригінальні байки: „Кінь та Свиня“, „Меч і Зірниця“, „Скеля“, „Море й Ріка“ тощо. У байках Манила виступають не тільки звірі та уособлені мертві предмети, а крім того, ще іноді й персоніфіковані абстрактні поняття („Слава, Щастя й Сонце“). У традиційній байці алегорія завжди ясна. Сам автор з'ясовує цю алегорію. Манило ж часто-густо не розшифровує алегорію байки („Допоміг і розсудив“, „Пшениця та Лопух“). Мова і стиль байок Манила ще вимагає певного удосконалення, лексика ще небагата, не завжди і філософсько-світоглядний бік байки стоїть на достатній височині. Ще потрібна велика праця нашого байкаря над удосконаленням і філософської сторони й мовно-стилістичних засобів. Проте байки Івана Манила, як справедливо зазначає Гр. Шевчук — „цікаве і надійне явище. Автор вміє узагальнювати і водночас тримає руку на живчику злободенності. В межах байки він знаходить невикористані можливості“.

Байка в українській літературі живе, розвивається, можливості її ще не вичерпані, і в творах сучасних і майбутніх наших байкарів вона ще скаже своє нове слово.

П. О.

ПОЯСНЕННЯ

Ст. 5. Еак — син Зевса й русалки Егіни, по смерті суддя в царстві померлих.

Ст. 5. Плутон — брат Зевса й Посейдона, бог царства померлих.

Ст. 6. Дейко = ану, ану лишень.

Ст. 6. Вп'ять = знову.

Ст. 7. Тму, мпу, здо, тло — читання за старим буквоскладальним методом, напр. тму — це т+м+у.

З М І С Т

Петро Артемовський-Гулак	
Пан	5
Рибка	6
Батько та Син	7
Левко Боровиковський	
Крила у вітряка	8
Два плуги	9
Метелик	10
Євген Гребінка	
Ячмінь	11
Пшениця	12
Сонце та Хмара	13
Лебідь і Гуси	14
Ведмежий суд	15
Дядько на дзвінці	16
Вовк і Огонь	17
Леопід Глібів	
Вовк та Ягня	19
Вівчар	22
Лисиця та Ховрах	24
Ведмідь-пасічник	26
Громада	28
Хмара	30
Вередлива дівчина	32
Іван Франко	
Притча про життя	35
Притча про двох рабів	39

Борис Грінченко	
Грак	43
Володимир Самійленко	
Господар і Віл	45
Дим од кадила і дим із кузні	46
Метелик і Капуста	47
Сергій Пилипенко	
Мандат	48
Грамофон	49
Іван Манило	
Пшениця та Лопух	50
Як дбаєш, так і маєш	51
Допоміг і розсудив	52
Море й Ріка	54
Віл	55
Кінь та Свиня	56
Орел і Осел	57
Скеля	58
Меч і Зірниця	59
II. 0. Українські байкарі	60

Художнє оформлення
Василя Залуцького.

ВИЙШЛИ З ДРУКУ:

- ЮРІЙ КОСАЧ. Ноктюри b-moll. Новеля. 1946.
- ВАСИЛЬ БАРКА. Апостоли. Поезії. Об'єднання українських письменників — МУР. Видання Івана Манила. 1946.
- ЯР СЛАВУТИЧ. Співає колос. Поезії. 1945.
- „ „ „ Гомін віків. Поезії. 1946.
- ІВАН МАНИЛО. Колючий сміх. Байки. 1946.
- „ „ „ Постріли з пера. Епіграми. 1946.
- ЛЕОНІД ПОЛТАВА. За мурами Берліну. Поезії. Накладом Івана Манила. Авґсбург, 1946.
- ВОЛ. РУСАЛЬСЬКИЙ. Місячні ночі. Новелі. 1945.
- „ „ „ Сонячні дзвони. Новелі. 1946.
- ОЛЕКСА ЗАПОРІЗЬКИЙ. Швайцарський паспорт. Драм. етюд. 1946.
- Проф. П. КОВАЛІВ. Граматика української мови. Мюнхен, 1946.
- ПЕТРО ОКСАНЕНКО. Український правопис. „МУР“. Збірники. 1946.

ГОТУЮТЬСЯ до ДРУКУ:

Проф. П. КОВАЛІВ

Граматичні й правописні вправи.

ІВАН МАНИЛО

Постріли з пера. Епіграми, пародії та гуморески. Видання друге.

Байкар. — Друга ілюстрована збірка байок.

ЛЕОНІД ПОЛТАВА

Три правди. Поезії.

ОЛ. ЗАПОРІЗЬКИЙ

Мати помирила. Жарт на одну дію.

